

SPECTACOLE

București

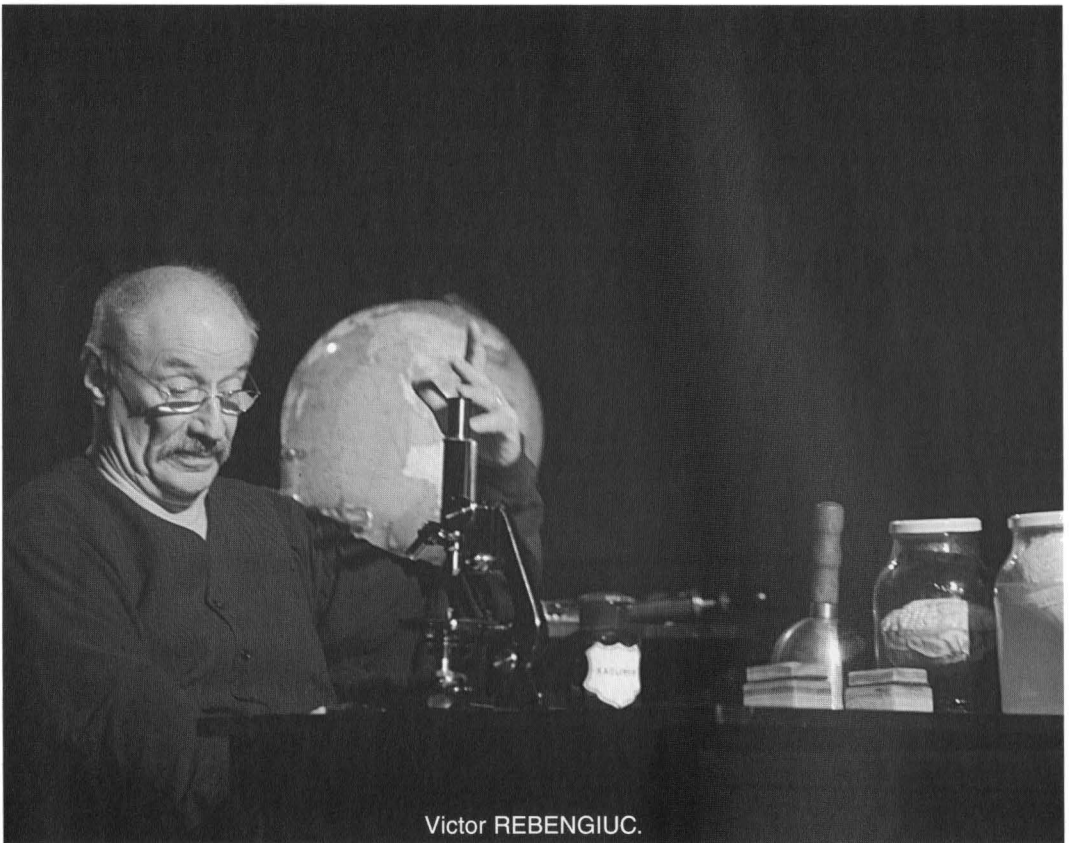
Mircea GHIȚULESCU

Transplantul de hipofiză și proletariatul

Poate juca un actor rolul unui câine atât de bine încât spectatorul să nu bage de seamă diferența? Foarte puțin probabil, dar există două variante: să joace într-un costum de câine ca în *show*-urile pentru copii de la televiziune sau să joace Marius Manole în *Inimă de câine* de Mihail Bulgakov. Actorul știe foarte bine să se plaseze pe firul subțire care desparte cele două compoziții, fiind un câine cu suflet uman și un om cu inimă de câine. Cam ce și-ar fi dorit Mihail Bulgakov însuși, acest autor rus (nu spunem „sovietic“ să nu-i rănim memoria), celebru nu atât prin operă cât prin opoziția sa antisovietică și, evident, antistalinistă, exprimată în toate lucrările în proză sau în dialog, împinsă la limita responsabilității. S-ar putea crede că scriitorul avea o fire din cale-afară de curajoasă însă cercetătorii au descoperit că murea de frica lui Stalin, dar nu se putea opri să-l denunțe în cele mai voalate parabole, poate pentru că ura pe care i-o inspira „dictatura proletariatului“ depășea instinctul de conservare. Așadar, în sistemul științifico-fantastic în care lucrează Bulgakov, câinele maidanez Șarik, va deveni creatura umană Șarikov în urma unui transplant de testicule și hipofiză realizat de profesorul Preobrajenski, un aristocrat care nu urăște nimic mai mult decât „proletariatul“ care a distrus valorile morale și materiale ale Rusiei. Dar acest proletariat este un hibrid la fel de monstrous ca și creatura obținută de savant prin încrucișarea dintre om și câine. Nu cumva Bulgakov vede în Preobrajenski pe unul dintre acei „părinți ai marxism-leninismului“ sau poate pe toți patru la un loc (Marx, Engels, Lenin, Stalin, cum se știa pe vremuri), care au transferat experimentul din salonul de operații pe toată întinderea Rusiei? Savantul regretă amarnic hibridarea omului-câine acceptând că a pierdut cinci ani din viață pentru a transforma „un câine drăgălaș într-o lepădătură“, dar la scară socială cine prezintă scuzele și cine le acceptă. Iată contextul parabolei S.F. în care trimite nuvela lui Bulgakov. Yuriy Kordonskiy, regizor rus stabilit în America, a învățat regia de teatru de la celebrul Lev Dodin a cărui direcție este simțul măsurii. Kordonskiy nu se aventurează în construcții metaforice arbitrare, nici în dramatizarea de o maximă claritate, nici în mizanscena spectacolului de la Teatrului Național din București. Nu născocеște idei, ci le potențează pe cele deja emise, chiar cu riscul de a deveni ilustrativ în câteva secvențe unde scenele vorbite sunt dublate de scene mute. Dar nu trădează textul și nu păcălește publicul. Spectacolul, relativ lung (aproape trei ore), nu este nici o clipă plictisitor, pentru că regizorul nu neglijează calitatea principală a textului, aceea de a avea un subiect mereu interesant și un stil așezat cu suplețe pe frontiera dintre comedia la vedere și drama implicită. Acest tip de comedie aparentă convine de minune

Mircea RUSU și Marius MANOLE.

Victor REBENGIUC.

lui Victor Rebengiuc (chirurgul Filip Filipovici Preobrajenski) care cedează uneori distincția aristocratului nostalgic care „nu iubește proletariatul“ în favoarea demoniei de saltimbanc a savantului răsfățat. Rebengiuc fredonează aria lui Radames („*Celeste Aida*“) de Verdi, dansează, se copilărește și are cel puțin o secvență de excepție în „monologul tranziției“ Îl acompaniază cu un farmec personal în care pune inteligență, șiretenie și complicitate Mircea Rusu în rolul asistentului Ivan Arnoldovici Bormenthal. Se adaugă umorul consistent al grupului de proletari condus de Șerban Ionescu (Schwonder, președintele Comitetului de locatari), grația Taniei Popa în asistenta Zina, erotismul comic al Florinei Cercel, grosolănia parfumată a Tovarășului cu greutate interpretat de Alexandru Bindea, dar și creațiile din roluri secundare realizate de Cecilia Bârbora și Radu Gheorghe, așa încât spectacolului nu-i lipsește nimic, fiind deopotrivă comic și subversiv

Teatrul Național I.L. Caragiale, București – Inimă de câine de Mihail Bulgakov. Dramatizare și regia: Yuriy Kordonskiy. Scenografia: Ștefania Cenean. Cu: Victor Rebengiuc (*Preobrajenski*), Mircea Rusu (*Bormenthal*), Marius Manole (*Șarik*), Tania Popa (*Zina*), Cecilia Bârbora (*Daria Petrovna*), Radu Gheorghe (*Fiodor*), Alexandru Bindea (*Tovarășul cu greutate*), Florina Cercel (*Doamna nervoasă*), Monica Florescu (*Tânăra domnișoară*), Șerban Ionescu (*Schwonder*), Afrodita Andone (*Viazemskaia*), Dragoș Ionescu (*Petruhin*), Răzvan Popa (*Jarovkin*). Data premierei: 9 octombrie 2005.